

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1808

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1070

Kitap Adı : Hadislerin Kabul Ölçütleri

Alt Başlık : Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre

Book Title : Criteria for the Acceptance of Hadiths

Subtitle : According to the Ahl al-Ḥadīth and Ḥanafī Methodology

ISBN : 978-625-8724-25-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724257

Yazar | Author: Mehmet Dinçoğlu | orcid.org/0000-0001-6537-5944

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00mm4ys28

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 267 (xiv + 253)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - İslam dini düşünce, inanç ve teoloji | Islam: thought & theological concepts

BISAC: REL052000 - Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM2 - İslam dini: teolojik yaklaşımlar | Islam: theological approaches

LC Classification: BP134 - Hadis literatürü ve yorumları | Hadith literature and commentary

DEWEY: 297.246 - Hadis ve sünnet çalışmaları | Hadith and Sunnah studies

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Dinî Çalışmalar | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.3.1 - İslam Teolojisi | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Dinçoğlu, Mehmet. *Hadislerin Kabul Ölçütleri: Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

HADİSLERİN KABUL ÖLÇÜTLERİ

-Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre-

Mehmet DİNÇOĞLU

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Prof. Dr. Mehmet DİNÇOĞLU

1964'de Birecik'te doğdu. Orta tahsilini Osmaniye'de tamamladı. Uludağ Ü. İlahiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra, askerliğini Diyarbakır'da yedek subay olarak ifa etti. “*Darakutnî ve Sünen Adlı Eseri*” teziyle yüksek lisansını, (Selçuk Ü. SBE, 1993). “*Ebû Davûd'un Sünen Adlı Eseri, Kaynakları ve Tasnif Metodu*” teziyle de doktorasını tamamladı (Ankara Ü. SBE, 2008). D.İ.B. Konya Selçuk Eğitim Merkezi dördüncü dönem Dini Yüksek İhtisas Kursu'nu bitirdi (1994-1996). Diyanet İşleri Başkanlığı'nda İmam-Hatip, Murakıp, Vaiz, İlçe Müftüsü ve İl Müftü Yardımcısı görevlerinde bulundu (1988 - 2011). Daha sonra Muş Alparslan Ü. İslami İlimler Fakültesi'nde Hadis Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi ve Doçent olarak görev yaptı (2011-2019). Halen Bitlis Eren Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı'nda Profesör kadrosunda çalışmaktadır (2019-). Alanında yayınlanmış çalışmaları bulunmaktadır.

He was born in 1964 in Birecik. He completed his secondary education in Osmaniye. After graduating from the Faculty of Theology at Uludağ University, he fulfilled his compulsory military service in Diyarbakır as a reserve officer. He completed his master's degree with the thesis “*Al-Dāraqutnî and His Work al-Sunan*” (Selçuk University, Institute of Social Sciences, 1993), and earned his PhD with the dissertation “*Abū Dāwūd's al-Sunan: Its Sources and Method of Classification*” (Ankara University, Institute of Social Sciences, 2008). He also completed the Fourth Term Higher Religious Specialization Program at the Konya Selçuk Training Center of the Presidency of Religious Affairs (1994–1996).

Between 1988 and 2011, he served within the Presidency of Religious Affairs as an Imam-Precacher, Inspector (Murāqib), Precacher (Vā'iz), District Mufti, and Deputy Provincial Mufti. He later worked at Muş Alparslan University, Faculty of Islamic Sciences, in the Department of Hadith as an Assistant Professor and Associate Professor (2011–2019). He is currently a Professor in the Department of Hadith at the Faculty of Theology, Bitlis Eren University (since 2019). He has published various works in his field.

Kitap Hakkında

Hadislerin Kabul Ölçütleri

-Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre-

Bu eser, İslâm düşünce tarihinde hadislerin kabul ve reddi meselesini, Sünnî geleneğin iki temel yaklaşımı olan Ehl-i Hadis ve Hanefî usulü çerçevesinde karşılaştırmalı olarak ele almaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'den sonra İslâm'ın ikinci temel kaynağı kabul edilen hadisler, sübût bakımından Kur'an ayetleriyle aynı kesinliğe sahip olmadığından, Hz. Peygamber'e aidiyetleri ve bağlayıcılıkları konusunda farklı değerlendirme ölçütleri geliştirilmiştir. Bu durum, hadislerin kabulü ve reddi hususunda ekoller arasında metodolojik ayrışmalara yol açmıştır.

Çalışmanın temel amacı, Ehl-i Hadis ve Hanefî usulcülere göre hadislerin hangi ölçütlere göre kabul veya reddedildiğini sistematik biçimde tespit etmek ve bu ölçütleri mukayeseli olarak incelemektir. Bu çerçevede eser, klasik hadis tenkidi kavramından ziyade "hadislerin kabul ölçütleri" kavramını merkeze almakta; uygulamada zayıf olduğu hâlde kabul edilen veya sahih şartlarını taşıdığı hâlde reddedilen rivayetlerin gerekçelerini açıklamayı hedeflemektedir.

Eser, giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde konunun önemi, amacı, kapsamı ve kavramsal çerçevesi ele alınmakta; Ehl-i Hadis, Hanefî usulcülere, hadis, sünnet, haber, rivayet, isnad ve metin gibi temel kavramlar açıklanmaktadır. Birinci bölümde hadislerin kabul ölçütleri; râviyle ilgili ölçütler (adâlet ve zabt), isnadla ilgili ölçütler (ittisal, inkitâ ve illet) ile metin ve muhtevayla ilgili ölçütler başlıkları altında, her iki ekolün yaklaşımı doğrultusunda incelenmektedir. İkinci bölümde ise kabul ölçütlerine göre hadislerin sınıflandırılması ele alınmakta; makbul ve merdud hadis kavramları, Ehl-i Hadis ve Hanefî usulüne göre değerlendirilmekte ve bu ayrışmanın fikhî-pratik yansımaları tartışılmaktadır.

Sonuç olarak eser, hadis usulü ile fıkıh usulü arasındaki metodolojik ilişkiyi ortaya koyan, ekoller arası farklılıkları nesnel biçimde analiz eden ve hadislerin kabul ölçütlerine dair literatüre bütüncül bir katkı sunan önemli bir akademik çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Hadislerin Kabul Ölçütleri; Ehl-i Hadis; Hanefî Usulü; Hadis Tenkidi; Makbul ve Merdud Hadisler

About the Book

Criteria for the Acceptance of Hadiths

-According to the Ahl al-Ḥadīth and Ḥanafī Methodology-

This book examines the issue of the acceptance and rejection of hadiths in Islamic intellectual history within the framework of two major Sunni approaches: Ahl al-Ḥadīth and Ḥanafī legal methodology. Although hadiths are universally recognized as the second fundamental source of Islam after the Qur'an, they do not possess the same level of certainty in terms of transmission. For this reason, different evaluative criteria have been developed concerning both their attribution to the Prophet Muhammad and their normative authority. These methodological differences have resulted in significant divergences among Islamic legal and theological schools regarding the acceptance and rejection of hadiths.

The primary aim of this study is to systematically identify and comparatively analyze the criteria employed by Ahl al-Ḥadīth and Ḥanafī jurists in accepting or rejecting hadiths. Rather than focusing solely on classical hadith criticism, the work centers on the concept of "criteria for acceptance," addressing the practical reality that some narrations considered weak were accepted in practice, while others that met formal conditions of authenticity were rejected. In this respect, the study seeks to clarify the underlying methodological reasoning behind such evaluations.

The book consists of an introduction and two main chapters. The introduction outlines the scope, significance, and objectives of the study, and clarifies key concepts such as Ahl al-Ḥadīth, Ḥanafī jurists, hadith, sunnah, khabar, narration, isnād, and matn. The first chapter examines the criteria for the acceptance of hadiths under three main categories: narrator-related criteria (ʿadālah and ḍabt), isnād-related criteria (continuity, interruption, and hidden defects), and text- and content-related criteria. These criteria are analyzed in accordance with the methodological perspectives of both schools. The second chapter focuses on the classification of hadiths based on acceptance criteria, discussing the concepts of maqbul (accepted) and mardūd (rejected) hadiths according to Ahl al-Ḥadīth and the Ḥanafī school, and examining the legal and practical implications of this classification.

In conclusion, the book offers a comprehensive and objective analysis of the methodological relationship between hadith methodology and legal theory, highlighting inter-school differences and making a substantial contribution to the literature on the criteria for the acceptance of hadiths.

Keywords: Criteria for the Acceptance of Hadiths; Ahl al-Ḥadīth; Ḥanafī Legal Methodology; Hadith Criticism; Accepted and Rejected Hadiths

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	xi
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
1. KONU, ÖNEMİ, AMACI VE KAPSAMI	1
2. KONUYLA İLGİLİ KAVRAMLAR	4
2.1. Ehl-i Hadis	4
2.2. Hanefî Usulcülere	11
2.3. Hadis ve Sünnet	16
2.4. Haber ve Eser	21
2.5. Rivayet ve Ravî	26
2.6. Sened/İsnad	27
2.7. Metin	30
BİRİNCİ BÖLÜM	
HADİSLERİN KABUL ÖLÇÜTLERİ	33
1. RAVİ İLE İLGİLİ ÖLÇÜTLER	34
1.1. Adâlet Sıfatı	35
1.1.1. Adâlet Sıfatının Ölçütleri veya Unsurları	38
1.1.1.1. <i>İslam</i>	38
1.1.1.2. <i>Bülûğ</i>	40
1.1.1.3. <i>Akl</i>	41
1.1.1.4. <i>Fasık Olmama</i>	42
1.1.1.5. <i>Mürâet (Mürüvvet)</i>	45
1.1.2. Adâlet Sıfatının Tespiti	46
1.1.3. Adâlet Sıfatı ile İlgili Kusurlar	49
1.1.3.1. <i>Kizb/Yalan</i>	49
1.1.3.2. <i>İtthamu'r-Ravi bi'l-Kizb/Yalancılıkla İtham</i>	51
1.1.3.3. <i>Fısku'r-Ravî /Fısk</i>	52
1.1.3.4. <i>Bid'atu'r-Ravî/ Bid'at</i>	53
1.1.3.5. <i>Cehaletu'r-Ravî /Cehalet</i>	56
1.1.4. Adâlet Sıfatının Anlamı	58
1.1.5. Hadislerin Kabul ve Reddinde Adâlet Sıfatının Etkisi	60
1.1.5.1. <i>Ehl-i hadis e Göre Adalet Sıfatının Etkisi</i>	61
1.1.5.2. <i>Hanefî Usulcülere Göre Adalet Sıfatının Etkisi</i>	62
1.2. Zabt Sıfatı	63
1.2.1. Ehl-i hadis'e Göre Zabt	64
1.2.2. Hanefî Usulcülere Göre Zabt	69
1.2.3. Batınî Zabt ve Râvinin Fakihliği	70

1.2.4. Zabtın Tanımıyla İlgili Değerlendirme	72
1.2.5. Zabt Sıfatının Unsurları	73
1.2.6. Zabt Sıfatının Hadisi Dinleme/Alma Yaşı ile İlişkisi	75
1.2.7. Zabt Sıfatı ile Hadisi Manen Rivayet Arasındaki İlişki	75
1.2.8. Zabt Sıfatının Değişkenliği	76
1.2.9. Zabt Sıfatı İle İlgili Kusurlar	77
1.2.9.1. <i>Fuḥṣu'l-Galat/Çok Yanılmak</i>	78
1.2.9.2. <i>Fartu'l-Gaflet/Gaflet</i>	78
1.2.9.3. <i>Vehim</i>	79
1.2.9.4. <i>Muhalefetu's-Sikât /Sikaya Muhalefet</i>	79
1.2.9.5. <i>Sûu'l-Hıfz/Hafıza Bozukluğu</i>	80
1.2.9.6. <i>Fakihlikten/Batnî Zabt'tan Yoksunluk</i>	81
1.2.10. Zabt Sıfatının Anlam Sınırı	81
1.2.11. Zabt Sıfatının Hadislerin Kabul ve Reddinde Etkisi	83
1.2.11.1. <i>Ehl-i hadise Göre Zabt Sıfatının Etkisi</i>	83
1.2.11.2. <i>Hanefî Usulcülere Göre Zabt Sıfatının Etkisi</i>	84
2. İSNAD İLE İLGİLİ ÖLÇÜTLER	86
2.1. Hadis Öğrenim ve Öğretim Metotlarının İsnadla İlişkisi	87
2.2. Ehl-i hadise Göre İsnadda İttisal ve İnkıtâ'	88
2.2.1. İsnadda İttisal	89
2.2.1.1. <i>Müsned</i>	90
2.2.1.2. <i>Muttasıl</i>	92
2.2.2. İsnadda İnkıtâ	92
2.2.2.1. <i>Mu'dal</i>	93
2.2.2.2. <i>Munkatı'</i>	94
2.2.2.3. <i>Müdelles</i>	95
2.2.2.4. <i>Mürsel</i>	96
2.2.2.5. <i>Mu'allak</i>	97
2.3. Hanefî Usulcülere Göre İsnadda İttisal ve İnkıtâ'	98
2.3.1. Hanefî Usulcülere Göre İsnadda İttisal	98
2.3.2. Hanefî Usulcülere Göre İsnadda İnkıtâ	99
2.3.2.1. <i>İsnadda Zahirî İnkıtâ' ve Mürsel Hadis</i>	100
2.3.2.2. <i>İsnadda Manevî İnkıtâ'</i>	104
2.4. İsnadda İlet Olgusu	106
2.5. Hadislerin Kabulünde İsnadın Etkisi	107
2.5.1. Ehl-i hadise Göre İsnadın Etkisi	108
2.5.2. Hanefî Usulcülere Göre İsnadın Etkisi	108
3. METİN VE MUHTEVA İLE İLGİLİ ÖLÇÜTLER	109
3.1. Ehl-i hadise Göre	110
3.1.1. İletli Olmaması	110
3.1.2. Şâz Olmaması	111
3.1.3. Metinle İlgili Kusurlar	113

3.1.3.1. <i>Kalb</i>	113
3.1.3.2. <i>Tashif ve Tahrif</i>	114
3.1.3.3. <i>İdrac</i>	114
3.1.3.4. <i>Iztrâb</i>	115
3.1.3.5. <i>Nesh</i>	116
3.1.3.6. <i>Şâz/Şuzuz</i>	117
3.1.3.7. <i>Vad'/Uydurma</i>	117
3.2. Hanefî Usulcülere Göre	117
3.2.1. Metnin illetli ve Şaz Olmaması	120
3.2.2. Kur'an'a Uygunluk	121
3.2.3. Sabit Sünnete Uygunluk	124
3.2.4. Umum-u Belvâ'dan Olmaması	126
3.2.5. Akla Uygunluk	127
3.2.6. Kıyasa Uygunluk	128
3.2.7. İcma ve Uygulanagelene Uygunluk	130
3.2.8. Sahabenin Rivayetle Amel Etmesi	130
3.2.9. Ravinin Kendi Rivayetiyle Amel Etmesi	131
3.2.10. Telakki bi'l-Kabul Olması	132
4. ÖLÇÜTLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE EK ÖLÇÜTLER	133
4.1. Kabul Ölçütlerinin Değerlendirilmesi	134
4.2. Hadislerin Kabul Ölçütlerine Ek Olabilecekler	143

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL ÖLÇÜTLERİNE GÖRE HADİSLERİN SINIFLANDIRILMASI	147
1. HADİSLERİN FARKLI AÇILARDAN SINIFLANDIRILMASI	147
1.1. Hadislerin Sınıflandırılmasına Duyulan İhtiyaç	148
1.2. Ehl-i hadise Göre Hadislerin Sınıflandırılması	150
1.3. Hanefî Usulcülere Göre Hadislerin Sınıflandırılması	153
2. MAKBUL-MERDUD TERİMLERİ VE HADİS İLMİNDEKİ KULLANIMLARI	157
2.1. Makbul ve Merdud Kelimeleri	158
2.1.1. Makbul Kelimesinin Anlamı	158
2.1.2. Merdud Kelimesinin Anlamı	160
2.2. Makbul ve Merdud Kelimelerinin Hadis İlmindeki Kullanımı	160
2.3. Hadisin Makbul ve Merdud Olmasının Hadisin Sihhatiyle İlişkisi	173
3. EHL-İ HADİSE GÖRE MAKBUL SAYILAN HADİS ÇEŞİTLERİ	175
3.1. Makbul Oluşu Kesin Olan Hadisler	176
3.1.1. Mütevatir Hadis	176
3.2. Makbul Oluşu İctihâdî Olan Hadisler	180
3.2.1. Sahih Hadis	180
3.2.2. Hasen Hadis	182
3.2.3. Bazı Zayıf Hadisler	184
3.3. Ehl-i Hadise Göre Makbul Hadisin Değeri	188

4. HANEFÎ USULCÜLERE GÖRE MAKBUL SAYILAN HADİS ÇEŞİTLERİ	188
4.1. Makbul Oluşu Kesin Olan Hadisler	189
4.1.1. Mütevatir Hadis	189
4.1.2. Meşhur Hadis	190
4.2. Makbul Oluşu İctihadî Olan Hadisler	193
4.2.1. Haber-i Vâhid	194
4.3. Hanefî Usulcülere Göre Makbul Hadisin Değeri	197
5. EHL-İ HADİSE GÖRE MERDUD HADİS ÇEŞİTLERİ	198
5.1. Seneddeki İnkıtâ' Nedeniyle Merdud Hadisler	198
5.1.1. Mu'dal Hadis	198
5.1.2. Munkatî' Hadis	199
5.1.3. Müdelles Hadis	199
5.1.4. Mürsel Hadis	200
5.1.5. Mu'allak Hadis	201
5.2. Râvi Adaletindeki Kusur Nedeniyle Merdud Hadisler	202
5.2.1. Mevzu Hadis	202
5.2.2. Metruk Hadis	204
5.2.3. Münker Hadis	204
5.3. Râvi Zabtındaki Kusur Nedeniyle Merdud Hadisler	205
5.3.1. Muallal Hadis	206
5.3.2. Müdrec Hadis	207
5.3.3. Maklup Hadis	208
5.3.4. Şâz Hadis	209
5.3.5. Muzdarip Hadis	210
5.3.6. Musahhaf ve Muharref Hadis	210
5.4. Ehl-i Hadise Göre Merdud Hadisin Değeri	211
6. HANEFÎ USULCÜLERE GÖRE MERDUD HADİS ÇEŞİTLERİ	212
6.1. Râvisi Nedeniyle Merdud Olan Hadisler	212
6.1.1. Mechul Ravinin Hadisi	213
6.1.2. Mestûr Ravinin Hadisi	214
6.2. Metindeki İnkıtâ Nedeniyle Merdud Hadisler	215
6.2.1. Muallal Hadis	215
6.2.2. Şâz Hadis	216
6.2.3. Müstenker Hadis	217
6.3. Hanefî Usulcülere Göre Merdud Hadisin Değeri	218
7. MAKBUL VE MERDUD OLARAK DEĞERLENDİRİLEMİYEN HADİSLER	219
8. HADİSİN MAKBUL VEYA MERDUD SAYILMASININ PRATİK YANSIMASI VE AKTÜEL DEĞERİ	223
SONUÇ	231
KAYNAKÇA	237
DİZİN	249

ÖN SÖZ

Müslümanlar arasında Kur'an-ı Kerîm'den sonra hadisin ve sünnetin ikinci kaynak olduğuna dair herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Ancak hadisler, sübutunun katılığı yönüyle Kur'an ayetleri gibi değerlendirilemediği için, Hz. Peygamber'e olan aidiyeti ve muhtevasının kabulü hususunda bazı farklı yöntemler geliştirilmiştir. Geliştirilen bu yöntemlerin temelinde ise kabul ve red olgusunun bulunduğu inkâr edilemez. Bu nedenle İslam düşünce tarihinde, kabul ve red yönüyle hadislerle olan yaklaşımlardaki yöntemlerde farklılık görülür. Bu yöntem farklılığı, rivayetlerin tespitinde, sıhhatinde, nasıl değerlendirilmesi gerektiğinde, kısaca rivayetlerin kabul ve reddinde kendini göstermiştir. Dolayısıyla ekollerin hadise olan yaklaşımlarındaki ayrışmanın temel unsurlarından biri de hadisin kabul ölçütlerindeki farklı değerlendirmeler olmuştur. Bu konuda bir netliğin olup olmaması, makbul ve merdud rivayet çeşitlerinin sınırı, bütün hadisleri kabul ve red kategorisinde görmeyi zorunlu olup olmadığı, bazılarını göre kabul şartları taşımadığı halde bazılarınınca da red şartlarını taşımayan hadislerde üçüncü bir yolun ne olabileceği gibi hususların çözüme kavuşturulması, önem arz etmektedir.

Hadislere farklı yaklaşım tarzı sergileyen başlıca sünnî ekollerin en aktif ve yaygın olanları ise *Ehl-hadis* ile *Ehl-i rey* olmuştur. Ehl-i rey denilince Hanefî fakih ve usulcülerini akla gelmektedir. Ehl-i hadis ve Hanefî usulcülerinin görüşleri bağlamında hadislerin kabul ve red açısından ele alınmasında ve diğer ekollerin hariç tutulmasında, bu konunun ilk defa Ehl-i hadis ve Hanefî fakih ve usulcülerini arasında tartışılmış olması ve disiplinler arası genişliğinin sınırlandırılması hususu etkili olmuştur. Konuyu daha da sınırlandırma bakımından çalışmamız, "Hadislerin Kabul Ölçütleri (Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre)" başlığında ele alınmıştır. Tenkit edilsin veya edilmesin, uygulamada kabul edilen hadislerin hangi ölçütlere göre kabul edildiği ve reddedilenlerin de hangi ölçütlere göre reddedildiği hususu, teorik tenkit ölçütlerine göre öncelik arz etmektedir. Tenkitte hadisin sıhhatinin tespiti öncelendiği halde, kabul ve redde ise zayıf ta olsa kabul gören, yani sahih olmadığı halde makbul görülen, zayıf olmadığı halde de reddedilen hadislerin ölçütleri göz önünde bulundurulmaktadır. Buna göre uygulamadaki kabul ölçütleri, hadis tenkidini de kapsamaktadır. Bu nedenle çalışmamızın başlığında "hadislerin tenkidi" ifadesi yerine "hadislerin kabul ölçütleri" ifadesi tercih edilmiştir.

Gerek hadisçilerin hadis tashih ve tenkidine dair ve gerekse Hanefî fakih ve usulcülerin hem mezhep hem de şahıs temelli haber/hadis ve sünnet anlayışlarına dair birçok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. Hatta bunlar arasında haber-i vâhid, meşhur ve mütevatir haberler vb. haber/hadis çeşitleri üzerinde detaylı çalışmaların olduğu da bilinmektedir. Ancak ülkemizde konunun Ehl-i hadis ve diğer ekoller arasında sadece hadislerin kabul ölçütleri bağlamında ele alındığı karşılaştırmalı bir çalışmanın varlığına rastlamayışımız, hadislerin kabul ve red süzgecine tabi tutulmasının aktüalitesi ve işlevselliğinin varlığı, alana katkı sağlayacağı ümidiyle bizleri böyle bir usul çalışmasına sevk etmiştir.

Tespit, mukayese ve tahlil yöntemi uygulanan çalışmamız, giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmanın girişinde konu, önemi, amacı, kapsamı, konuyla ilgili kavramlar ve gerekçeleri belirtilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde hadislerin kabul ölçütleri bağlamında Ehl-i hadis ve Hanefî usulcülere göre ravî, isnad, metin ve muhteva ile ilgili ölçütler ele alınmıştır. Daha sonra ölçütlerin değerlendirmesi yapılmıştır. İkinci bölümde ise kabul ölçütlerine göre hadislerin sınıflandırılması bağlamında hadislerin farklı yönleriyle sınıflandırılması, makbul ve merdud olarak ifade edilişi, Ehl-i Hadis ve Hanefî usulcülere göre makbul ve merdud sayılan hadisler ve bunların değeri ele alınmıştır. Aynı zamanda hadislerin makbul ve merdud sayılmasının pratik hayata yansması ve aktüel değeri üzerinde durulmuştur. Tespit, bulgu ve değerlendirmelerden hareketle varılan neticeler, çalışmanın sonuç kısmında belirtilmiştir.

Çalışmamız boyunca ilmi ve fikri destek sağlayan hoca ve arkadaşlarıma, beni dualarında unutmayan anneme, her zaman fedakârlığını esirgemeyen eşime ve çocuklarıma şükranlarımı sunarım. Bu vesileyle yetişmemde maddi ve manevi emeği olan ve ahiret yurduna göçen babama Rabbimden rahmet, bizlere de merhamet niyaz ederim. Bizleri muvaffak kılan Allah'a sonsuz hamd, Resûlüne Salât-ü selâm olsun.

Çalışmak bizden Tevfik Allah'tandır.

Mehmet DİNÇOĞLU
2025-Bitlis

KISALTMALAR

A.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
a.s.	: Aleyhi's-salam
A.Ü.İ.F.D.	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
a.y.	: aynı yer
AT. Ü.	: Atatürk Üniversitesi
b.	: ibn, bin
Bkz.	: bakınız
bsk.	: baskı, basım
C.Ü.	: Cumhuriyet Üniversitesi
Çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİB Y.	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
Dnş.	: Danışman
Dr.	: Doktora
h.	: hicri
H.no:	: Hadis numarası
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
İst.	: İstanbul
MEBY.	: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
M.Ü.İ.F.	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Mat.	: matbaası
Md.	: Madde
Nşr.	: neşreden
Ö.	: ölümü
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfadan sayfaya
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı

TDVY. : Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
t.y. : Tarih yok
Thk. : Tahkik
Trc. : Tercüme Eden
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
yay. : yayınları